

2026-09-11

YTTRANDE: ETT INVESTERINGSPROGRAM FÖR KULTUR, SOU 2026:31

DIK är fackförbundet för alla som arbetar eller studerar inom kultur, kommunikation eller kreativ sektor. DIK är en del av Saco och organiserar fler än 21 000 medlemmar inom arbetsmarknadens alla sektorer.

Inledande synpunkter: Ökad privat finansiering kräver en stark offentlig grund

DIK välkomnar i stort utredningens förslag om att stärka de ekonomiska incitamenten för privat finansiering av kulturverksamhet. För DIK är det dock viktigt att betona att privat finansiering som donationer eller sponsring alltid ska vara ett komplement och aldrig får bli en ursäkt för regering, kommuner eller regioner att backa från en stark offentlig finansiering. Sveriges kulturella välfärd – med bibliotek, museer, arkiv, kulturskola, replokaler och mötesplatser i hela landet – kan inte byggas på privat finansiering. Därför välkomnar DIK att även utredningen betonar vikten av en stark offentlig finansiering och att satsningar på ökad privat finansiering aldrig ska tas från den offentliga kulturbudgeten.

Detta är något som även regeringen betonat. Samtidigt går det inte att bortse från det faktum att den offentliga kulturfinansieringen i Sverige har minskat över tid, inte minst under de senaste åren¹. Minskningen är påtaglig både som andel av totala offentliga utgifter och av BNP, i fasta priser (kronor justerat för inflation) och utslaget på kronor per invånare. Resultatet är att Sverige år 2024 hade lägst andel av de offentliga utgifterna på kulturverksamhet i Norden och att vi ligger en bra bit under genomsnittsnivån i EU. År 2026 var kulturens andel av statsbudgeten på den lägsta nivån sedan år 2000².

DIK vill mot denna bakgrund betona att regeringen i första hand behöver stärka den offentliga finansieringen av kulturen och att detta måste ske på alla nivåer – statligt, kommunalt och regionalt. Det är en förutsättning för att kunna leva upp till regeringsformens krav på kulturell välfärd och till de kulturpolitiska målen. För att skapa en långsiktigt hållbar finansiering kräver DIK att en procent av statsbudgeten öronmärks för kulturområdet. För att stärka likvärdigheten och tillgången till kultur i hela landet föreslår DIK också att regeringen tillför riktade statsbidrag på 6 miljarder kronor till kommuner och regioner och att dessa öronmärks för kulturverksamhet³.

Som utredningen konstaterar innebär en offentlig grundfinansiering dessutom en större möjlighet att stärka den privata finansieringen. Dels ökar finansierarnas

¹ DIK, [Rapportserie i tre delar om kulturell välfärd](#), 2026

² Magasin K, [Kulturbudgeten 2026 – nu lägsta andelen sedan 2000](#), 22 september 2025

³ DIK, [Från kulturskuld till kulturell välfärd](#), 2026

engagemang⁴ och dels visar både DIK:s undersökningar⁵ och rapporter från exempelvis Myndigheten för kulturanalys⁶ att det är svårt för redan pressade verksamheter att frigöra tid till att dra in privata medel. Om satsningarna ska få effekt behöver den offentliga finansieringen stärkas så att kulturverksamheterna har tillräckliga resurser för att bygga upp den kunskap, de nätverk och den kapacitet som krävs.

Tidigare undersökningar visar också att sponsorer ofta är mer intresserade av synliga, prestigefyllda eller nyttiga ändamål, och mer sällan vill stötta exempelvis smalare verksamhet, samlingsvård, kunskapsuppbyggande, personalkostnader eller annan kärnverksamhet – trots att det ofta är där behoven är som störst. Om regeringen går vidare med utredningens förslag är det därför särskilt viktigt att säkerställa att de kulturverksamheter som inte nås av privat finansiering har en stabil offentlig finansiering. Annars ser DIK en risk att förslagen om matchningssystem skapar en snedfördelning där viss kulturverksamhet gynnas och där den redan ojämlika tillgången till kultur förstärks. Det är också viktigt att regeringen bygger in principer som säkerställer att privata finansiärer inte, direkt eller indirekt, påverkar kulturens innehåll eller prioriteringar, och att politiker själva håller armlängds avstånd till kulturens innehåll.

DIK:s synpunkter på utredningens förslag

7.1 Ta fram ett investeringsprogram för kultur

DIK tillstyrker utredningens förslag att regeringen bör ta fram ett samlat investeringsprogram för kultur som dels innefattar en permanent utvidgning av möjligheten till skattereduktion för gåvor till kultur, dels temporära insatser för att förstärka privata gåvor till kulturområdet.

Utredningen föreslår att investeringsprogrammet bör innefatta att en miljard kronor under en inledande fyraårsperiod avsätts på statsbudgeten för konkreta insatser under varje mandatperiod. DIK tillstyrker förslaget och vill kraftigt understryka att dessa medel ska vara tillskott och inte ska tas från den befintliga kulturbudgeten, vilket också utredningen skriver.

När regeringen pekar ut vilka kulturområden som ska prioriteras inom investeringsprogrammet är det också avgörande att regeringen följer principen om armlängds avstånd och beaktar behoven inom kultursektorn som helhet. Detta då hela sektorn och hela den kulturella infrastrukturen har behov av förstärkningar.

7.2.1 Kultur som ändamål för gåvor som kan ge skattereduktion

DIK tillstyrker förslaget att det befintliga regelverket för skattereduktion ska utvidgas så att även gåvor till mottagare som har som ändamål att främja kultur eller helt eller delvis bedriver sådan verksamhet kan ge rätt till skattereduktion.

⁴ DN Debatt, "[Inte konstigt att mindre privata pengar når kulturen i Sverige](#)", 15/5 2026

⁵ DIK, [Kultur på svältkur](#), 2025

⁶ Myndigheten för kulturanalys, [Privat kulturfinansiering](#), 2024

För att en organisation verksam på kulturområdet ska bli godkänd som gåvomottagare krävs att den är en stiftelse, en ideell förening eller ett registrerat trossamfund. Det innebär att kultur, tillsammans med de redan godkända ändamålen social hjälpverksamhet och vetenskaplig forskning, ska inordnas som ett ändamål som kan medföra godkännande som gåvomottagare.

DIK delar bedömningen att det är rimligt att samma regler så långt som möjligt gäller för olika allmännyttiga ändamål.

7.2.2 Gåvor till kulturverksamhet som bedrivs av det offentliga

DIK tillstyrker förslaget att särskilda bestämmelser ska införas som innebär att statliga förvaltningsmyndigheter, regioner, kommuner och kommunalförbund samt offentligt ägda aktiebolag som bedriver för allmänheten öppen kulturverksamhet som motsvarar allmännyttig verksamhet ska kunna godkännas som gåvomottagare.

DIK vill här framhålla att den stora mängd kulturverksamhet som bedrivs i offentlig regi, som exempelvis bibliotek, arkiv, museer och kulturskola, är en del av välfärden och alltid ska ha en stark offentlig finansiering som grund. Det är bra att utredningen föreslår att de ska kunna ta emot privata tillskott, men det får aldrig bli en ursäkt för regeringen, kommuner eller regioner att backa från en stark offentlig finansiering.

7.2.3 Beloppsgränsen för fysiska personer

DIK delar bedömningen att det totala gåvobelopp som kan ligga till grund för skattereduktion bör höjas väsentligt och att samma beloppsgränser bör införas för både fysiska och juridiska personer (utredningen bedömer att ett tak på en miljon kronor med 25 procents skattereduktion är att föredra). Att beloppsgränsen höjs är viktigt för att gåvorna ska göra skillnad för kultursektorn.

7.3.1 Insamlingskampanjer för stora satsningar, 7.3.2 Matchad gräsrotsfinansiering, 7.3.3 Ett semiautomatiskt system

DIK tillstyrker de tre förslag om offentlig matchning av privat finansiering som utredningen presenterar:

1. att stödja insamlingskampanjer där gåvor till särskilt utpekade ändamål som exempelvis renoveringar förstärks,
2. att offentlig matchning av gräsrotsfinansieringskampanjer bör provas,
3. ett system där staten löpande förstärker privata gåvor till kultur genom att skjuta till motsvarande 25 procent av gåvans värde.

DIK vill här betona att det är viktigt att säkerställa att de kulturverksamheter som inte nås av privat finansiering har en stabil offentlig finansiering. Annars ser DIK en risk att förslagen om matchning skapar en snedfördelning där viss kulturverksamhet gynnas och där den redan ojämlika tillgången till kultur förstärks.

Anna Troberg
Förbundsordförande, DIK

Johanna Alm Dahlin
Utredningsansvarig, DIK